

УДК 004.825

Ю.А. Думанський¹, М.М. Середенко², М.Ю. Яковлев²

¹Західне оперативне командування, Львів

²Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львів

ЗМІСТОВНИЙ ТА СТРУКТУРНИЙ ПІДХОДИ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті на основі проведеного аналізу існуючої системи бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України та застосування змістовного й структурного підходів розроблено пропозиції щодо її удосконалення.

Ключові слова: бойова підготовка, Сухопутні війська, Збройні Сили України, удосконалення, змістовний та структурний підходи.

Постановка проблеми

Проблема вдосконалення системи бойової підготовки (БП) Сухопутних військ (СВ) Збройних Сил (ЗС) України – одна із найважливіших серед науково-прикладних проблем, пов'язаних з оцінкою ролі і місця БП у досягненні потрібного рівня боєздатності з'єднань, військових частин і підрозділів СВ в умовах подальшого реформування ЗС України. Особлива увага у вирішенні цієї проблеми приділяється питанням розробки обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення програм БП та структури системи БП.

Аналіз літератури

Останніми роками проводиться серйозна робота щодо трансформації підготовки СВ ЗС України, запропоновані достатньо ефективні методи її вирішення, в тому числі при проведенні експерименту з апробації нової системи БП у СВ [1, 2]. Проте попередні дослідження не мали системного характеру, а вирішували часткові завдання [3]. Як показує аналіз керівних документів стосовно структури, організації, порядку проведення БП у СВ, далеко не всі вони знаходять широке застосування при практичному виконанні заходів БП у військах, запропоновані підходи не завжди є оптимальними, оскільки вони не враховуються командирами військових частин (підрозділів) при їх застосуванні та при проведенні заходів БП [4].

Мета статті

Провести аналіз існуючої системи бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України і розробити відповідно до змістовного та структурного підходів пропозиції щодо її удосконалення.

Виклад основного матеріалу

1. Аналіз системи бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України.

Аналіз сучасних тенденцій в існуючій системі БП СВ ЗС України свідчить про наявність ряду проблем, що характеризуються, насамперед, докорінною зміною змісту соціально-політичних, економічних та військово-технічних факторів. В умовах подальшого реформування ЗС України створюються нові організаційні структури, змінюються принципи комплектування з'єднань, військових частин та підрозділів особовим складом, що суттєво впливає на підготовку та навчання військ. Виникають проблеми, обумовлені тим, що існуюча система БП СВ ЗС України прийшла у невідповідність до сучасних умов і вимог, та їй притаманні наступні недоліки.

1. Існуюча система БП СВ ЗС України сьогодні не є сукупністю функціонально пов'язаних підсистем, які повинні взаємодіяти між собою з метою забезпечення успішного досягнення мети підготовки військ (сил) [5].

2. Існуюча система планування БП СВ ЗС України не повною мірою збалансована з процесами оборонного і бюджетного планування, не пов'язана з обсягами та ймовірними термінами надходження фінансових ресурсів [6]. Це призводить до того, що протягом навчального року у період з грудня до березня поточного року БП військ (сил) фактично не забезпечується фінансовими ресурсами і матеріально-технічними засобами.

3. Процедура поточного планування БП військ (сил) жорстко прив'язана до 11-місячного циклу навчання та зводиться до планування переліку певних заходів БП, проведення яких фактично і вважається результатом підготовки військ (сил) [3].

За такої системи стає нормою організація БП за критеріями виконання кількості заходів та термінів їх проведення, а не досягнення готовності до виконання завдань за призначенням. При цьому вона не дає можливості враховувати досягнутий рівень навченості особового складу.

4. Відсутність на етапі планування інформації про реальні фінансові ресурси, що будуть виділені для підготовки військових частин, не дозволяє забезпечити реальність планування заходів БП на навчальний рік.

5. Процес БП у СВ ЗС України є циклічним, жорстко прив'язаним до періодів призову та звільнення особового складу і щорічно починається з відпрацювання програм (курсів) підготовки, які є незмінними, при цьому досягнутий рівень знань у минулому році не враховується [1, 2].

6. У підходах до організації та способів досягнення мети підготовки не повною мірою враховуються зміни, що відбулися у питаннях застосування ЗС України. Незважаючи на те, що сучасний бій має міжвидовий характер, підготовка підрозділів видів ЗС на тактичному рівні залишається відокремленою [3]. Знівелювано роль тактичної (тактико-спеціальної) підготовки. Вона зводиться до етапу тактичних навчань з бойовою стрільбою, який носить показовий характер та не відображає реального рівня навченості військових частин (підрозділів).

7. Необґрунтовано короткі терміни проведення тактичних навчань не дозволяють комплексно відпрацьовувати питання бойового застосування та реально оцінювати рівень підготовки підрозділів [7].

8. У процесі навчання приділяється недостатньо уваги відпрацюванню складних аспектів, характерних для сучасної бойової обстановки, пов'язаних з веденням бойових дій у горах, лісово-болотних місцевостях, населених пунктах, з противником, який застосовує партизанські та терористичні методи боротьби, а також участі в заходах з ліквідації можливих наслідків надзвичайних ситуацій [8].

9. У підготовці штабів тактичного рівня застосовуються лише такі форми навчання, як командно-штабні, спільні та роздільні штабні тренування, командно-штабні навчання на картах або на місцевості. Через обмежене ресурсне забезпечення ці заходи проводяться, в основному, в місцях постійної дислокації, без розгортання пунктів управління на рухомій базі, із мінімальним залученням підрозділів і тому ефективність їх проведення вкрай низька.

10. Враховуючи зазначене, основні зусилля у підготовці штабів, підрозділів в основному зосереджуються лише на теоретичній частині питань підготовки і ведення бойових дій. Це

приводить до зниження навичок та вмінь командирів і штабів щодо безпосереднього керівництва реальними діями підрозділів, організації взаємодії між ними та підрозділами різних видів ЗС, родів військ (сил) та підрозділами інших, утворених відповідно до законодавства України, військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення.

11. Внаслідок того, що протягом минулих років не приділялась необхідна увага підготовці молодших командирів, на сьогодні залишається низькою їх спроможність бути лідером для підлеглих, якісно керувати підрозділами та проводити на професійному рівні підготовку військовослужбовців, забезпечувати правильну експлуатацію і застосування озброєння та військової техніки, керувати підрозділами під час виконання завдань за призначенням [8]. Роль сержантського (старшинського) складу знівелювана і практично зведена до виконання функцій повсякденного контролю за особовим складом.

12. Підрозділи СВ, що заявлені до участі у багатонаціональних операціях (підрозділи, визначені для участі у Процесі планування та оцінки сил та Концепції оперативних можливостей НАТО), готуються в єдиній системі підготовки ЗС. При цьому окремі питання за тематикою, що зумовлена специфікою цих підрозділів, відпрацьовуються додатково, відповідно до спеціально розроблених програм. Водночас оцінювання готовності підрозділів до участі у Процесі планування та оцінки сил (в першу чергу – щодо забезпечення визначеного рівня взаємосумісності) здійснюється у відповідності до процедур і вимог, прийнятих в НАТО. За таких умов існуючий розподіл навчального часу не дозволяє провести з підрозділами вказані додаткові заняття і досягти необхідного рівня їх підготовки.

13. Незважаючи на те, що участь підрозділів СВ ЗС України у міжнародних навчаннях включена до планів підготовки СВ ЗС України, фактично їх проведення в системі підготовки ЗС не інтегровано [9]. Планування участі підрозділів СВ ЗС України у міжнародних навчаннях, визначення складу учасників проводиться безсистемно, без чітко визначеної мети. Тематика і спрямованість навчань визначені завданнями ЗС країн-членів НАТО і лише частково відповідають завданням СВ ЗС України. Строки проведення навчань не відповідають етапам злагодження підрозділів. Набутий досвід учасників навчань від СВ у подальшому в підготовці ЗС України не використовується. Внаслідок цього практичне

значення цих навчань у БП підрозділів СВ ЗС України не значне.

14. В умовах обмеженого ресурсного забезпечення існуючі форми і методи БП військ (сил) потребують оптимізації та широкого впровадження в навчальний процес навчально-тренувальних комплексів і систем, центрів імітаційного моделювання, розроблених на основі сучасних інформаційних технологій [9].

15. Неефективно функціонує система професійної підготовки офіцерського, сержантського (старшинського) складу [8]. Через застарілість форм і методів навчання, відсутність сучасної навчальної матеріально-технічної бази (НМТБ), формальну організацію заходів не вдається підтримувати індивідуальний рівень підготовки офіцерського, сержантського (старшинського) складу на належному рівні. Нелогічним є одночасне функціонування на різних рівнях, під різними назвами подібних систем професійної підготовки.

16. Існуючий механізм оцінки результатів підготовки, який ґрунтується на кількості виконаних (проведених) заходів (тактичних навчань, штабних тренувань, бойових стрільб, водінь, курсових задач тощо) та усереднених показниках нальоту екіпажів, потребує перегляду [5].

17. Залишається недосконалим процес збору, узагальнення та поширення досвіду, набутого у ході проведення заходів БП. Підбиття підсумків навчального процесу, в основному, проводиться у вигляді критики, а не аналізу результатів, які були досягнуті [10].

Отже, в цілому, існуюча система БП є високозатратною, низькоефективною для СВ ЗС України і потребує удосконалення.

2. Пропозиції щодо удосконалення системи бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України. З метою покращення БП військ (сил) необхідно приведення системи БП СВ ЗС України у відповідність до існуючих соціально-економічних, військово-технічних умов функціонування та стандартів, прийнятих у ЗС провідних країн світу, удосконалення її матеріально-технічного забезпечення, що підвищить боєздатність СВ ЗС України, дозволить досягти взаємосумісності зі з'єднаннями, військовими частинами та підрозділами ЗС інших держав.

Під час розроблення пропозицій щодо удосконалення системи БП СВ ЗС України було враховано нижче розглянуті: визначені керівництвом ЗС напрями удосконалення системи БП; практичні рекомендації щодо підняття рівня БП; основні принципи підвищення ефективності БП; вимоги до БП, які враховують сучасні погляди на розвиток форм і способів збройної боротьби та принципів БП.

Керівництвом ЗС України пропонується зосередити основні зусилля на наступних напрямках удосконалення системи БП СВ ЗС України [5]:

розробка та удосконалення нормативної бази функціонування системи БП;

впровадження досвіду організації БП ЗС інших країн щодо відпрацювання переліків завдань підрозділу (військової частини, з'єднання, органу військового управління);

впровадження нової системи злагодження підрозділів в залежності від укомплектованості їх особовим складом, у тому числі і військовослужбовцями військової служби за контрактом;

впровадження у БП перспективних, нових форм і методів організації та проведення навчання;

створення потужної НМТБ шляхом впровадження в систему навчання особового складу, підрозділів та органів військового управління нових тренажерних комплексів і тренажно-моделюючих систем, центрів імітаційного моделювання, кардинальної модернізації існуючого полігонного та навчального обладнання для створення складного тактичного середовища і нарощування складності навчальних завдань;

удосконалення механізму дії системи фінансового забезпечення БП шляхом зменшення кількості бюджетних програм (підпрограм) та створення бюджету підготовки військових частин;

впорядкування способів оцінки результатів БП та механізмів збору, узагальнення та поширення набутого досвіду підготовки військ (сил).

Для підняття рівня БП СВ ЗС України на належний рівень рекомендується [8]:

підняти персональну відповідальність командирів усіх рівнів за організацію та якість проведення заходів БП, а військовослужбовців всіх категорій – за рівень індивідуальної підготовки;

здійснити чіткий розподіл обов'язків між офіцерським та сержантським (старшинським) складом з питань організації і здійснення БП (офіцерський склад відповідає за підготовку підрозділів, сержантський (старшинський) – за індивідуальну підготовку особового складу);

привести відповідність БП до завдань, які визначені для військ (сил), принципів військового навчання і виховання;

забезпечити реальність та напруженість навчання (здійснення підготовки в умовах, які можуть мати місце в бойовій обстановці);

забезпечити ефективне й економічне використання навчального часу, НМТБ та матеріальних ресурсів, які виділяються для забезпечення заходів БП;

організувати планування БП як на найближчий час, так і на перспективу (короткострокове планування).

Основними принципами підвищення ефективності БП СВ ЗС України є [8]:

відповідність БП СВ характеру Воєнної доктрини України, згідно з формами і способами застосування військ (сил) у сучасних воєнних конфліктах;

відповідність БП завданням, які визначені військам (силам);

відповідність організації БП принципам військового навчання і виховання;

вивчення і врахування досягнень воєнної науки, досвіду воєнних конфліктів, передового досвіду військ (сил) та впровадження їх в практику підготовки СВ ЗС;

ефективне використання і розвиток НМТБ БП військ (сил).

Вимоги до БП СВ ЗС України, які враховують сучасні погляди на розвиток форм і способів збройної боротьби та принципів БП [9, 11]:

відповідність змісту БП СВ ЗС України до положень Воєнної доктрини та інших нормативно-правових актів України з питань оборони;

системність, безперервність, методична послідовність навчання органів військового управління, з'єднань, військових частин (підрозділів), їх особового складу (від простого до складного) та забезпечення в якості кінцевого результату підготовки військ (сил) – досягнення готовності до виконання завдань за призначенням;

відповідність змісту БП до завдань за призначенням органів військового управління, з'єднань, військових частин (підрозділів), які визначені відповідними формулярами військових частин;

персональна відповідальність командирів усіх рівнів за організацію БП та якість її проведення, а військовослужбовців всіх категорій – за рівень індивідуальної підготовки;

пріоритетне використання в процесі БП військ (сил) форм і методів навчання, які засновані на використанні новітніх комп'ютерних, навчально-тренувальних комплексів і моделюючих систем, розроблених на основі сучасних інформаційних технологій, а також тренажерних комплексів, які спроможні імітувати сучасне бойове середовище;

чіткий розподіл обов'язків між офіцерським та сержантським (старшинським) складом з питань організації та проведення заходів (офіцерський склад відповідає за підготовку підрозділів, сержантський (старшинський) – за індивідуальну підготовку особового складу);

реальність та напруженість навчання особового складу (здійснення підготовки в умовах, що відображають очікувану оперативну та бойову обстановку);

підпорядкованість та узгодженість виконання заходів повсякденної життєдіяльності до заходів підготовки військ (сил);

науковість, реальність та оперативність планування БП;

ефективне і економічне використання навчального часу, НМТБ та матеріальних ресурсів, які виділяються для забезпечення виконання заходів БП;

здійснення БП військ (сил) на основі Військових стандартів з БП СВ ЗС України;

забезпечення постійної бойової готовності військових частин (підрозділів) до виконання завдань за призначенням.

2.1. Змістовний підхід щодо удосконалення системи бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України. Одним із основних напрямків удосконалення БП є змістовний підхід, який передбачає відпрацювання нових програм БП основних підрозділів військових частин, професійної підготовки офіцерського, сержантського (старшинського) складу СВ ЗС України.

Планування БП СВ здійснюється в з'єднаннях, військових частинах (підрозділах) на підставі вимог Державної програми розвитку ЗС України, цільової програми “Підготовка військ (сил)”, наказів Міністра оборони України, начальника ГШ ЗС України, командувача СВ ЗС України, організаційно-методичних вказівок командувача СВ ЗС України з підготовки військ на навчальний рік (роки), бойових статутів та програм БП [11]. Вихідними даними для організації планування БП слід вважати: стан підготовки підрозділів і частин, стан НМТБ, обсяги фінансування БП, визначений перелік завдань, стан готовності до застосування за призначенням. Основним у плануванні БП підрозділів, військових частин, з'єднань вважати відпрацювання найважливіших завдань, невиконання яких поставить під загрозу готовність до виконання завдань за призначенням [7, 11].

Порядок планування БП, перелік документів в ланці рота – армійський корпус необхідно відпрацьовувати згідно з проектом Інструкції з планування підготовки ЗС України (частина друга – Тактичний рівень), Інструкції з професійної підготовки військовослужбовців оперативної ланки управління ЗС України та Тимчасової настанови з БП у ЗС України.

Програми БП СВ необхідно розробляти централізовано начальниками родів військ та спеціальних військ СВ, затверджувати їх командувачем СВ ЗС України. Розробка таких програм надасть можливість визначити чіткі стандарти з БП СВ військ (сил) на рівні ЗС України.

Необхідно надавати більше прав командирам військових частин при плануванні БП, корегувати програми БП у залежності від визначених

(уточнених) завдань, рівня підготовки військовослужбовців, наявності НМТБ та ресурсів [3]. З цією метою додатково в програмах БП передбачити виділення часу від двох тижнів до місяця на проведення занять за планом командира підрозділу, що підвищить їх відповідальність за кінцевий результат підготовки військ в навчальному році. Такий підхід дасть можливість командирам підрозділів визначати шляхи досягнення кінцевої мети – якісної підготовки підрозділів до виконання завдань за призначенням.

Надання більше прав командирам при плануванні БП щодо корегування програм в залежності від визначених (уточнених) завдань, рівня підготовки військовослужбовців, наявності НМТБ та ресурсів вирішить багато проблем в підготовці підрозділів і військових частин, а також надасть плануванню БП децентралізації на рівні військової частини–підрозділ, відповідно до проекту Концепції трансформування системи підготовки СВ ЗС України.

Сьогодні початкова підготовка молодого поповнення організовується з їх прибуттям у навчальні центри та військові частини і проводиться за програмою БП молодого солдата (матроса), затвердженою наказом Начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України від 24.06.05 № 100. Але, на наш погляд, більш доцільно, щоб всі військовослужбовці, які призиваються (поступають на військову службу) в ЗС України, повинні проходити базову підготовку протягом місяця в спеціальних навчальних центрах, і тільки після цього направлятись у військові частини для проходження подальшої військової служби.

У нормативному документі, який визначає програму організації БП на перспективу, розглядаються деякі аспекти в організації БП сьогодення, які не дають можливість командирам військових частин виявляти творчість у процесі організації як індивідуальної підготовки фахівців, так і злагодження підрозділів. Згідно з програмою БП 11-місячний цикл навчання наштовкує командирів на організацію бойової підготовки за критеріями виконання кількості та термінів проведення заходів, а не досягнення готовності до виконання завдань за призначенням. Ця встановлена система не дає можливості враховувати досягнутий рівень навченості, потребує розробки великої кількості документів обліку, має надмірну централізованість, не узгоджена з системою бюджетного планування.

У підходах до організації та способів досягнення мети БП не повною мірою враховуються зміни, що відбуваються у питаннях застосування ЗС. Незважаючи на те, що сучасний бій має міжвидовий характер, підготовка підрозділів СВ ЗС України на

тактичному рівні залишається відокремленою. Знівлено роль тактичної (тактико-спеціальної) підготовки. Вона зводиться до етапу тактичних навчань з бойовою стрільбою, який носить показовий характер та не відображає реального рівня навченості військових частин (підрозділів).

У процесі навчання недостатня увага приділяється відпрацюванню складних аспектів, характерних для сучасної бойової обстановки, пов'язаних з веденням бойових дій в горах, лісово-болотних місцевостях, населених пунктах, з противником, який застосовує партизанські та терористичні методи боротьби, а також участі в заходах щодо ліквідації можливих наслідків надзвичайних ситуацій.

В основу розробки нових програм БП доцільно покласти діючі програми БП військ, організаційно-методичні вказівки з підготовки СВ ЗС України на 2012 навчальний рік. При цьому організаційно-методичні вказівки не повинні бути відірваними від програм БП, унеможливаючи їх виконання надмірною насиченістю заходів і неврахуванням необхідного додаткового фінансування. Доцільним було б при відпрацюванні наказів, організаційно-методичних вказівок враховувати наявні програми БП підрозділів СВ, зміни у фінансовому забезпеченні підготовки військ і не дублювати вимоги програм. За необхідності внесення змін в програми БП вносити їх наказом або директивою, відповідно відмінивши окремі положення програм БП, що застаріли.

2.2. Структурний підхід щодо удосконалення системи бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України. Враховуючи вище викладений матеріал, необхідно зауважити, що перспективна система БП СВ ЗС України повинна включати сукупність функціонально пов'язаних підсистем, які взаємодіють між собою з метою забезпечення підготовки, а саме: управління БП; об'єкти БП; забезпечення БП; навчально-виховні заходи БП; морально-психологічне забезпечення БП.

Складовими БП планується мати:

індивідуальну підготовку військовослужбовців; професійну підготовку офіцерського, сержантського (старшинського) складу;

підготовку органів управління військової частини (підрозділу);

підготовку військових частин (підрозділів), що є процесом колективної підготовки.

Індивідуальна підготовка військовослужбовців, у тому числі резервістів, полягатиме в навчанні особового складу з метою надання йому знань, умінь та практичних навичок на індивідуальному рівні, які необхідні для виконання обов'язків за посадою в бою, опанування суміжних спеціальностей, а також виконання завдань у повсякденній діяльності [8, 10].

Професійна підготовка офіцерського, сержантського (старшинського) складу, у тому числі резервістів, організується безпосередньо в штабах військових частин (підрозділів), установ і організацій з метою підвищення їх теоретичних знань, удосконалення практичних навичок, командирських здібностей, готовності до виконання своїх функціональних обов'язків як у мирний час, так і в особливий період [8].

Професійна підготовка офіцерського, сержантського (старшинського) складу здійснюється в системі професійної підготовки та удосконалюється в ході підготовки підрозділів (під час проведення командирських, навчально-методичних, спеціальних зборів, відпрацювання комплексних тактичних завдань, самостійної підготовки, дистанційного навчання з використанням сучасних комп'ютерних, науково-технічних комплексів та моделюючих систем).

Багаторівневу підготовку сержантського (старшинського) складу планується направити на створення професійного сержантського (старшинського) корпусу, здатного організувати індивідуальну підготовку підлеглого особового складу [8].

Підготовка органів управління військових частин (підрозділів) заключається в організації та проведенні навчального процесу з метою підтримання їх високої бойової готовності, вдосконалення, злагодженості, оперативності та високої організованості у роботі, підвищення рівня особистої підготовки посадових осіб щодо управління підпорядкованими військовими частинами (підрозділами) під час виконання ними завдань за призначенням.

Підготовка військових частин (підрозділів) становитиме навчальний процес колективної підготовки військовослужбовців, який заснований на послідовному злагодженні військових частин (підрозділів) з метою досягнення високого рівня їх готовності до виконання завдань за призначенням.

Підготовка військових частин (підрозділів), укомплектованих військовослужбовцями військової служби за контрактом, проводитиметься шляхом відпрацювання визначених тактичних завдань із підготовки підрозділів протягом навчального циклу, який включатиме:

- період інтенсивної підготовки;
- підтримуючий період;
- базовий період.

Тривалість навчального циклу буде залежати від отриманого завдання або відпрацювання повного переліку завдань, визначених формулярами військових частин і не повинна перевищувати 2 роки.

Основні заходи БП у ході злагодження військових частин (підрозділів) повинні здійснюватися сумісно з підрозділами забезпечення

та приданими (підтримуючими) підрозділами, у тому числі з підрозділами інших утворених військових формувань.

Підготовка підрозділів, військових частин, укомплектованих військовослужбовцями за змішаним способом комплектування, проводитиметься за одним 11-місячним циклом підготовки. Порядок їх підготовки визначається рішенням відповідних командувачів, командирів (начальників) [11].

Протягом даного циклу підготовка підрозділів здійснюється послідовно в ланці відділення (екіпаж, розрахунок, обслуга), взвод та їм рівні і спрямована на опанування основними видами бойових дій, з метою оволодіння тими, хто навчається, навичками ведення оборонного, наступального бою, здійснення маршу та розташування на місцевості.

У подальшому підготовка підрозділів в ланці рота (батарея) – батальйон (дивізіон) та їм рівних спрямована безпосередньо на опанування завданнями, які визначені формулярами військових частин. Підготовка зазначених підрозділів здійснюватиметься шляхом послідовного відпрацювання тактичних завдань з БП.

Особливості БП підрозділів родів військ та спеціальних військ у зв'язку зі специфікою їх діяльності визначаються Тимчасовою настановою з БП у ЗС України та відповідними документами СВ ЗС України.

2.3. Планування бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України.

Важливе значення у підвищенні ефективності підготовки СВ займає планування БП. Планування БП у СВ ЗС України включає короткострокове та безпосереднє планування [5, 7].

Планування БП проводиться з метою забезпечення якісного проведення заходів БП, необхідних для досягнення готовності військових частин (підрозділів) до виконання завдань за призначенням відповідно до ситуацій і варіантів застосування ЗС України та інших визначених керівними документами, завдань.

Планування БП у СВ має бути узгодженим з короткостроковим плануванням підготовки СВ та здійснюватися у відповідності з поставленими завданнями, рівнем підготовки військових частин (підрозділів) і становить собою процес визначення і узгодження у документах, що планують, на два наступні навчальні роки, заходів з підготовки військ (сил) за місцем, часом, силами і засобами, що залучаються до їх проведення, та обсягів завдань щодо всебічного забезпечення.

Сутність короткострокового планування полягає у визначенні конкретних, деталізованих

цілей на перший навчальний рік, шляхів і способів їх досягнення, з обов'язковим здійсненням контролю за досягненням поставлених цілей, детальному обґрунтуванні і розрахунку потреб у матеріально-технічних засобах, фінансових розрахунків вартості кожного запланованого заходу та основних заходів і загальних потреб фінансування на наступний навчальний рік.

Процедура короткострокового планування БП повинна синхронізуватися з бюджетним процесом у СВ ЗС і проводиться паралельно з процесом короткострокового оборонного планування і розробкою плану утримання і розвитку Збройних Сил на два роки. Короткострокове планування здійснюватиметься у два етапи: під час загального та безпосереднього планування.

Загальне планування заходів підготовки СВ ЗС проводиться на основі проекту бюджетного запиту Міністерства оборони України на навчальний рік та орієнтовного розподілу видатків кожного з видів ЗС, до конкретної військової частини включно [11].

Під час безпосереднього планування всі заходи БП СВ будуть уточнюватися в зв'язку з затвердженим кошторисом Міністерства оборони України та здійснюється доведенням до органів військового управління та кожної військової частини СВ ЗС обсягів видатків загального фонду на наступний навчальний рік.

У командуванні СВ ЗС, управліннях армійських корпусів та їм рівних буде деталізуватися та розроблятися перелік конкретних завдань для кожної військової частини.

Безпосередньо командирами військових частин з урахуванням належності підрозділів до функціональних структур ЗС, їх призначення, досягнутого рівня підготовки у минулому році, стану озброєння і військової техніки, укомплектованості особовим складом, вартісних показників підготовки та інших факторів буде визначатися перелік індивідуальних завдань з БП кожного підрозділу протягом навчального циклу підготовки, на основі яких будуть розроблятися плани підготовки даного підрозділу.

Висновки

Таким чином, у статті проведено аналіз існуючої системи БП СВ ЗС України та розроблено на основі змістовного і структурного підходів пропозиції щодо її удосконалення. Відмінність

запропонованих пропозицій від існуючих полягає в комплексному урахуванні всіх напрацювань, як позитивних, так і негативних, виявлених при організації та проведенні експерименту щодо апробації нової системи БП у СВ та положень Тимчасової настанови з БП у ЗС України. Запропоновано використовувати дані пропозиції при організації та виконанні заходів БП у військових частинах (підрозділах) СВ ЗС України.

Список літератури

1. Про введення в дію Тимчасової настанови з бойової підготовки у ЗС України: Наказ МОУ від 2010 р. № 90. – К.: Видання МОУ, 2010. – 107 с.
2. Робочі матеріали щодо трансформації системи БП СВ ЗС України. – К.: Видавництво КСВ, 2009. – 79 с.
3. Питання удосконалення системи бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України: матеріали науково-практичної конференції (Київ, 25 серп. 2011 р.) / МО України, Команд. Сухопутних військ. – К.: Видавництво КСВ, 2011. – 49 с.
4. Яковлев М.Ю. Система аналізу і узагальнення досвіду підготовки військ, як складова системи бойової підготовки / М.Ю. Яковлев, О.О. Хлопецький, М.А. Ісаков, А.Б. Крупкін // Системи озброєння і військова техніка. – 2009. – Вип. 3 (19). – С. 97-102.
5. Про вдосконалення підготовки ЗС України (Концепція підготовки ЗС України): Наказ МО України від 2010 р. № 39. – К.: Видання МОУ, 2010. – 24 с.
6. Методичні рекомендації командирам і штабам з організації бойової підготовки у з'єднаннях та військових частинах Сухопутних військ ЗС України [Під ред. Г.І. Дячука]. – К.: Видання МОУ, 2005. – 328 с.
7. Засади підготовки та застосування ЗС України: частина II. – К.: Видання МОУ, 2007. – 189 с.
8. Про затвердження Тимчасової інструкції з професійної підготовки офіцерського, сержантського (старшинського) складу тактичної ланки управління, установ, організацій ЗС України: Наказ Начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України від 2011 р. № 37. – К.: Видання МОУ, 2011. – 33 с.
9. Організаційні вказівки з підготовки Збройних Сил України у 2012 навчальному році. – К.: Видання МОУ, 2011. – 22 с.
10. Програма бойової підготовки механізованих (танкових) підрозділів. – К.: Видання МОУ, 2005. – 135 с.
11. Інструкція з планування підготовки ЗС України: Частина II. Тактичний рівень. – К.: Видання МОУ, 2010. – 128 с.

Рецензент: А.М. Зубков, д.т.н., с.н.с., Академія сухопутних військ, Львів.

СОДЕРЖАТЕЛЬНЫЙ И СТРУКТУРНЫЙ ПОДХОДЫ ПО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ СИСТЕМЫ БОЕВОЙ ПОДГОТОВКИ СУХОПУТНЫХ ВОЙСК ВООРУЖЁННЫХ СИЛ УКРАИНЫ

Ю.А. Думанский, Н.М. Середенко, М.Ю. Яковлев

В статье на основе проведенного анализа существующей системы боевой подготовки Сухопутных войск Вооружённых Сил Украины и применения содержательного и структурного подходов разработаны предложения по её совершенствованию.

Ключевые слова: боевая подготовка, Сухопутные войска, Вооружённые Силы Украины, усовершенствование, содержательный и структурный подходы.

A COMPREHENSIVE AND STRUCTURED APPROACHES TO IMPROVING THE SYSTEM OF COMBAT TRAINING OF THE ARMY OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Y. Dumanskyi, N. Seredenko, M. Yakovlev

On the base of the existing system of combat training of the Army of the Armed Forces of Ukraine analysis and application of substantive and structural approaches, suggestions on its improval have been developed in this article.

Keywords: combat training, Army, Armed Forces of Ukraine, improvement, conceptual and structural approaches.

УДК 004.825

Г.В. Єфімов

Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Львів

ВОЕННА ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ, ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена дослідженню проблем забезпечення національної безпеки України, яка багато в чому залежить від чіткого визначення категорійно-понятійного апарату, який регламентує діяльність державних структур у цій сфері, сутності та функцій Воєнної організації держави, сектора безпеки, їх складу, структури й основних завдань при забезпеченні обороноздатності та суверенності країни.

Ключові слова: поняття, категорія, термін, визначення, Воєнна організація держави, сектор безпеки, військові формування.

Постановка проблеми

Розпад біполярної структури світу та набуття провідними країнами світу, насамперед НАТО, значної сукупної воєнної, технологічної та фінансово-економічної переваги не завадили зростанню впливу націоналістичних та релігійних течій і сил, поширенню сепаратистських настроїв. З'явилися держави, де знайшли благодійне підґрунтя для існування й експансії радикалізм (релігійний, етнічний, інший) та тісно пов'язаний з ним міжнародний тероризм. З огляду на це можна зробити висновок, що військова сила продовжує залишатися одним із важливих інструментів державної політики та має тенденцію до набуття більшої ваги в міжнародних відносинах у найближчому майбутньому. Тому питання дослідження стану і подальшого розвитку складових забезпечення національної безпеки України є не тільки важливими й актуальними, а і життєво

необхідними. Відповідно, одним із основоположних заходів забезпечення обороноздатності держави слід вважати побудову стійкої системи державного та військового управління, їх органічного поєднання на підставі досконалої нормативно-правової законодавчої бази. Слід зазначити, що до теперішнього часу така законодавча база досконало не розроблена, насамперед, це стосується сфери залучення Збройних Сил України до локалізації внутрішнього збройного конфлікту, зокрема для боротьби з незаконними збройними формуваннями з одночасним унеможливленням вторгнення ззовні на територію України військових формувань агресора для збройної підтримки незаконних збройних формувань. При цьому не враховується, що вирішення конфліктів може бути досягнуто лише сукупністю заходів, які реалізуються послідовно або паралельно складовими Воєнної організації держави (ВОД) за допомогою як невоєнних, так і військових